

ONDERWIJSKRANT

 Eerste Kamer der Staten-Generaal

ProDemos
Huis voor democratie en rechtsstaat

HAVO VWO

Op de website www.eerstekamer.nl vind je uitgebreide informatie over wetsvoorstellen, Kamerleden en de werking van de Eerste Kamer.

VERKIEZINGSSPECIAL

WAT DOET DE EERSTE KAMER?

De Eerste Kamer vormt met de Tweede Kamer de Staten-Generaal. Samen zijn zij de volksvertegenwoordiging van Nederland. De Eerste en Tweede Kamer bepalen of een wetsvoorstel wel of niet wordt aangenomen. Alleen als in beide Kamers een meerderheid vóór het wetsvoorstel stemt, komt de nieuwe wet er.

De Eerste en Tweede Kamer controleren ook of het kabinet zijn werk goed doet. Daarbij stelt de Eerste Kamer zich in vergelijking met de Tweede Kamer meestal terughoudend op.

EERSTE KAMER

DE INVLOED VAN DE EERSTE KAMER

De Eerste Kamer kan wetsvoorstellen alleen goedkeuren of afkeuren. Daarnaast kan de Eerste Kamer op andere manieren invloed uitoefenen. De Kamer kan bijvoorbeeld een motie indienen of om een novelle vragen.

Motie langstudeerders

In de Eerste Kamer werd het wetsvoorstel behandeld waarin geregeld wordt dat het collegegeld voor langstudeerders verhoogd zou worden. De Eerste Kamer nam een motie aan omdat de wet voor mensen die in deeltijd studeren oneerlijk uitpakte. In deze motie verzocht de Eerste Kamer de regering rekening te houden met deeltijdstudenten. Een deeltijdstudie duurt bijna altijd langer dan een normale studie, bijvoorbeeld doordat de opleiding niet de juiste vakken op het juiste moment aanbiedt. Deeltijdstudenten mochten niet de dupe worden van het verhoogde collegegeld. De onderwijscommissie van de Eerste Kamer hield in de gaten of het ministerie inderdaad aan de slag ging met deze motie. Uiteindelijk werd in een apart wetsvoorstel geregeld dat deeltijdstudenten gecompenseerd worden als ze buiten hun schuld meer moeten betalen.

Prostitutiewet: novelle

In 2012 werd de nieuwe Prostitutiewet in de Eerste Kamer besproken. Hierin wordt geregeld dat prostitutiebedrijven een vergunning moeten hebben. In het wetsvoorstel stond ook dat prostituees zich voortaan verplicht moesten registreren en dat klanten alleen naar geregistreerde prostituees mochten gaan. De Eerste Kamer vond dat dit laatste deel van de wet niet uitvoerbaar en niet te handhaven was. Ze wilden alleen met de wet instemmen als de registratieplicht uit de wet geschrapt werd. Zo heeft de Eerste Kamer ervoor gezorgd dat de wet werd aangepast. Er werd een extra wetsvoorstel behandeld in de Tweede Kamer om die aanpassing te regelen. Dat noemen we een novelle.

VAN WETSVOORSTEL TOT WET ↓

1. PROBLEEM

Een wet begint met een probleem dat moet worden aangepakt. Bijvoorbeeld dat jongeren in Nederland veel alcohol drinken, terwijl dit slecht is voor hun hersenen.

2. MINISTER

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport bedenkt samen met haar ambtenaren een oplossing. De minimumleeftijd om alcohol te mogen kopen moet verhoogd worden van 16 naar 18 jaar. Dit idee werken haar ambtenaren uit in een wetsvoorstel.

3. MINISTER-RAAD

De ministerraad bespreekt het wetsvoorstel. Als de ministers akkoord zijn, gaat het wetsvoorstel naar de Raad van State.

4. RAAD VAN STATE

De Raad van State geeft een advies aan de regering over het wetsvoorstel. De minister kan het wetsvoorstel nog aanpassen op basis van het advies. Maar dat hoeft niet. Daarna stuurt de regering het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer.

5. TWEEDE KAMER

De Tweede Kamer debatteert over het wetsvoorstel. De Tweede Kamer mag het voorstel aanpassen. Dat heet het recht van amendement. De Tweede Kamer stemt over het wetsvoorstel en de amendementen. Als er een meerderheid is voor het wetsvoorstel, gaat het naar de Eerste Kamer.

6. EERSTE KAMER

Ook de Eerste Kamer debatteert en stemt over het wetsvoorstel. De Eerste Kamer mag een wetsvoorstel niet wijzigen, maar alleen goedkeuren of afkeuren. De Eerste Kamer beoordeelt een wetsvoorstel op drie punten:

1. *Is de wet goed genoeg? Zorgt de wet er inderdaad voor dat jongeren minder gaan drinken?*

2. *Past de wet binnen de Grondwet? En past de wet binnen de Europese wetten?*

3. *Is de wet uit te voeren? Kan de politie wel controleren of supermarkten geen alcohol verkopen aan jongeren?*

Als een meerderheid van de Eerste Kamer op één van deze vragen nee antwoordt, wordt het wetsvoorstel afgekeurd. Dan komt die wet er niet.

7. KONING

Als de Eerste Kamer het wetsvoorstel goedkeurt, zetten daarna de Koning en de minister hun handtekening onder de wet.

8. STAATSBLAD

Ten slotte wordt de wet gepubliceerd in het Staatsblad. In het Staatsblad wordt ook gemeld vanaf welke dag de wet geldt.

HOE WORDT DE EERSTE KAMER GEKOZEN?

De inwoners van Nederland kiezen op 18 maart 2015 de leden van de Provinciale Staten. De 566 leden van de twaalf Provinciale Staten kiezen de 75 Eerste Kamerleden. We noemen dit getrapte verkiezingen. Met een stem op Provinciale Staten stem je indirect dus ook op de Eerste Kamer. De Eerste Kamerverkiezingen zijn om de vier jaar, ook als het kabinet tussendoor valt. Vervroegde verkiezingen komen in principe niet voor. De verkiezingen voor de Eerste Kamer zijn op 26 mei 2015.

Zetelverdeling

Alle Statenleden brengen hun stem uit op een van de kandidaten voor de Eerste Kamer. De meeste Statenleden stemmen op een kandidaat van hun eigen politieke partij, maar dat hoeft niet. De Statenleden hoeven natuurlijk niet te vertellen op wie ze stemmen.

Hoe zwaar weegt een stem?

Niet elk Statenlid heeft een even zware stem. De stem van een Statenlid uit een provincie met veel inwoners weegt zwaarder dan die van een Statenlid uit een provincie met weinig inwoners.

De stemwaarde kun je zo berekenen:

$$\frac{\text{Aantal inwoners provincie}}{\text{Aantal Statenleden} \times 100}$$

OPDRACHT:

Bereken de waarde van een stem van een Statenlid uit jouw provincie.

INWONERS

Groningen
583000

STATENLEDEN

Friesland
646000

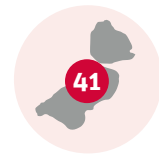
Drenthe
489000

Overijssel
1140000

Flevoland
400000

Gelderland
2020000

INWONERS

Utrecht
1254000

Noord-Holland
2741000

Zuid-Holland
3577000

Zeeland
381000

Noord-Brabant
2479000

Limburg
1120000

REGIONALE PARTIJEN

Sommige regionale partijen doen mee aan de verkiezingen voor de Provinciale Staten, maar hebben geen landelijke partij. Zij werken in de Eerste Kamer samen onder de naam Onafhankelijke Senaatsfractie (OSF).

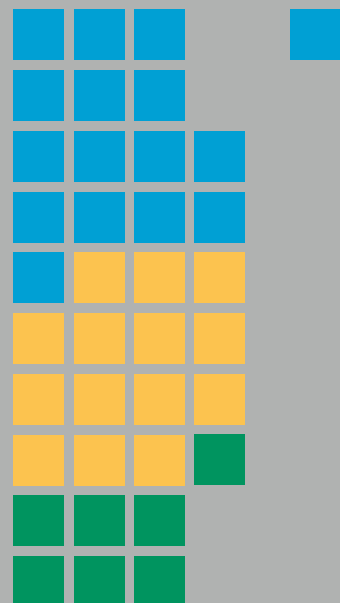
Antwoorden: Groningen: 136, Friesland: 150, Drenthe: 119, Overijssel: 243, Flevoland: 243, Gelderland: 98, Utrecht: 367, Noord-Holland: 267, Zuid-Holland: 598, Zeeland: 98, Noord-Brabant: 451, Limburg: 238.

HEEFT DE UITSLAG VAN DEZE VERKIEZINGEN INVLOED OP HET KABINET?

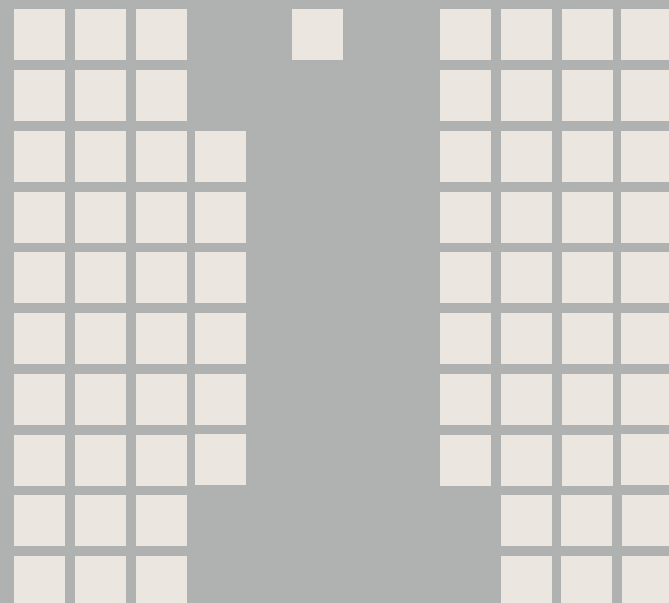
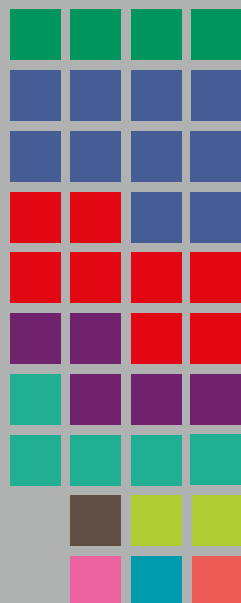
Jazeker, de uitslag is heel belangrijk voor het kabinet. Het huidige kabinet bestaat uit VVD en PvdA. In de Tweede Kamer hebben deze partijen samen een kleine meerderheid, met 77 van de 150 zetels. Als de regering een wetsvoorstel indient, kan ze (meestal) rekenen op steun van deze 77 Kamerleden. In de Eerste Kamer ligt dit anders. VVD en PvdA hebben in de Eerste Kamer nu maar 30 van de 75 zetels, te weinig voor een meerderheid. De regering heeft dus altijd steun nodig van andere partijen.

De volgende Eerste Kamerverkiezingen kunnen deze situatie veranderen. Krijgt de coalitie nu wel een meerderheid in de Eerste Kamer? Of krijgen PvdA en VVD juist minder zetels?

Als VVD en PvdA zetels verliezen in de Eerste Kamer kan de stabiliteit van het kabinet in gevaar komen. Is er dan nog wel genoeg steun voor het kabinetsbeleid?

kaart A

kaart B

Opdracht

1. Geef na de verkiezingen in kaart B weer hoe de zetelverdeling in de Eerste Kamer wordt.
2. Wat betekent deze uitslag voor de coalitie?

MARIJKE VOS

GROENLINKS, 57 JAAR. SINDS 2011 IN DE EERSTE KAMER

Welke baan heeft u naast uw werk als Kamerlid?

Ik ben onder andere voorzitter van de MOgroep, dat is de landelijke branchevereniging van alle welzijnsorganisaties in Nederland. Ook ben ik voorzitter van de organisatie 'Weet Wat Je Besteet', die met jongeren bekijkt hoe zij slim met geld om kunnen gaan, en ik ben voorzitter van de Landelijke vereniging van Zorgboerderijen.

Waarom is het belangrijk dat de Eerste Kamer er is?

De Eerste Kamer bekijkt alle wetten die in de Tweede Kamer zijn aangenomen nog eens goed. Daardoor kan de Eerste Kamer voorkomen dat er wetten worden aangenomen die in strijd zijn met andere wetten of internatio-

nale regels. Of dat er wetten worden aangenomen die niet werken, of heel anders uitwerken dan de bedoeling is. Daarom heet de Eerste Kamer ook wel de 'chambre de réflexion', de Kamer die nog eens grondig naar wetten kijkt.

Ik heb samen met de PvdA succes geboekt met een motie om het voor burgers en bijvoorbeeld scholen makkelijker te maken om zonne-energie op te wekken.

Wat vindt u ervan dat de Eerste Kamerleden niet door het volk, maar door de leden van de Provinciale Staten worden gekozen?

Ik vind het goed dat we niet direct gekozen worden, maar door de leden van de Provinciale Staten. Als de Eerste Kamer direct door het volk zou worden gekozen, dan zouden wij in een gelijke positie verkeren als de leden van de Tweede Kamer, en volksvertegenwoordigers zijn die direct hun kiezers vertegenwoordigen. De leden van de Eerste Kamer hebben nu een andere positie, namelijk

het toetsen van de wetten die in de Tweede Kamer zijn aangenomen.

Waar bent u het meest trots op in uw werk als Kamerlid?

Het is me gelukt, samen met collega's van andere partijen, om de onderwerpen milieu, klimaatopwarming en natuur op de agenda van de Eerste Kamer te zetten. Ik heb samen met de PvdA succes geboekt met een motie om het voor burgers en bijvoorbeeld scholen makkelijker te maken om zonne-energie op te wekken.

FRANK DE GRAVE

VVD, 59 JAAR, SINDS 2011 IN DE EERSTE KAMER

Welke baan heeft u naast uw werk als Kamerlid?

Ik ben voorzitter van de medisch specialisten in Nederland.

Waarom is het belangrijk

dat de Eerste Kamer er is?

Dat kan ik het beste uitleggen door een vergelijking te maken met de Tweede Kamer. In de Tweede Kamer zitten mensen die de hele dag met politiek bezig zijn. Dat is prima, maar daardoor zitten ze wel heel dicht op allerlei belangengroepen. Eerste Kamerleden hebben vaak een andere baan naast het Eerste Kamerlidmaatschap, ze kunnen dus wat onafhankelijker en wat meer met afstand tot de dagelijkse politiek kijken naar een wetsvoorstel en daardoor slechte wetgeving tegenhouden.

Eerste Kamerleden kunnen onafhankelijker en wat meer met afstand tot de dagelijkse politiek kijken naar een wetsvoorstel.

Welk debat in de Eerste Kamer is u het meest bijgebleven?

Het debat over voorstellen van minister Stef Blok om de regels rond de bouw van woningen voor mensen met een laag inkomen te veranderen. Dat was heel spannend. Het was niet zeker of dat voorstel een meerderheid zou krijgen.

Dat hing af van de stem van één Kamerlid, en dat heeft heel lang getwijfeld.

Waar bent u het meest trots op in uw werk als Kamerlid?

Dat ik kan bijdragen aan een goede kwaliteit van wetten in Nederland. Wetten zijn heel belangrijk, want iedereen in Nederland moet zich aan de wet houden.

ANDRÉ POSTEMA

PVDA, 45 JAAR, SINDS 2011 IN DE EERSTE KAMER

Welke baan heeft u naast uw werk als Kamerlid?

Ik ben voorzitter van het College van Bestuur van het Limburgs Voortgezet Onderwijs.

Welk debat in de Eerste Kamer is u het meest bijgebleven?

Het debat over het verbod op het ritueel slachten. Dat wetsvoorstel zou enorm ingrijpen in de vrijheid van religie. De

Kamer concludeerde in meerderheid dat de wet gewoon niet goed genoeg was voor een zo belangrijk vraagstuk.

Het is goed dat de Eerste Kamer de kwaliteit van wetgeving nog eens kritisch beoordeelt.

Waarom is het belangrijk dat de Eerste Kamer er is?

De Tweede Kamer kijkt op een andere manier naar wetgeving dan de Eerste Kamer. Ook brengt de Tweede Kamer vaak wijzigingen aan. Het is goed dat de Eerste Kamer daarna de kwaliteit van wetgeving nog eens kritisch beoordeelt.

Waar bent u het meest trots op in uw werk als Kamerlid?

We stuiten toch met enige regelmaat op inconsistenties in de voorgestelde wetgeving, die dan tijdig kunnen worden gerepareerd. Is het te gortig, dan wordt de wet ingetrokken – of afgestemd. Daarin komt de Eerste Kamer goed tot haar recht.

200 JAAR EERSTE KAMER

200 JAAR EERSTE KAMER

De Eerste Kamer bestaat sinds 1815, toen in Nederland het tweekamerstelsel werd ingevoerd. Het Koninkrijk der Nederlanden bestond toen uit het huidige Nederland, België en een deel van Luxemburg. De Eerste Kamer is er vooral gekomen op verzoek van de Belgen. De Zuidelijke Nederlanders wilden dat hun adel een

vaste plaats in het parlement kreeg. De mensen uit de Noordelijke Nederlanden vonden dat goed, als er ook andere mensen met aanzien in de Eerste Kamer mochten. De Eerste Kamer was dus de Eerste Kamer omdat er veel mensen met aanzien in zaten. De Eerste Kamer werd benoemd door de Koning, de Tweede Kamer werd gekozen door de Provinciale Staten.

DE EERSTE KAMER NU

Na 1917 is er nog meer veranderd in de Grondwet. Zo was je vroeger zes jaar lid van de Eerste Kamer, terwijl je tegenwoordig voor vier jaar wordt gekozen. Over andere voorstellen om de rol en taken van de Eerste Kamer te veranderen is wel gepraat, maar die zijn nooit ingevoerd. Ook voorstellen om de Eerste Kamer af te schaffen hebben het nooit gehaald. Daarom viert de Eerste Kamer dit jaar haar 200ste verjaardag!

GRONDWET VAN 1848

Dit veranderde met de Grondwet van 1848. De Tweede Kamer werd voortaan rechtstreeks gekozen. De Eerste Kamer wordt sindsdien indirect gekozen, door de leden van de Provinciale Staten. De Eerste Kamer kreeg als opdracht mee om te 'waken' tegen de waan van de dag. Lang niet iedereen mocht stemmen, in de Eerste en Tweede Kamer zaten vooral rijke Nederlanders. Pas met de invoering van het algemeen kiesrecht in 1917 werden ook 'gewone' burgers gekozen in de Eerste Kamer.

Foto: ANP

Beeld: Hans Kouwenhoven

Samenstelling en tekst: ProDemos, Eerste Kamer der Staten-Generaal **Vormgeving:** Tot en met ontwerpen **Druk:** Rodi Rotatiedruk, Broek Op Langedijk
 ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat Hofweg 1H 2511 AA Den Haag T 070-75 70 200 E info@prodemos.nl I www.prodemos.nl
 Eerste Kamer der Staten-Generaal Binnenhof 22 2513 AA Den Haag T 070 - 3129200 E postbus@eerstekamer.nl I www.eerstekamer.nl